

Drepturile omului

Dupa cum se stie nuu numai vechii greci, ci chiar si vechii filosofi greci ii considerau pe barbari inferiori. Acelasi tratament era aplicat si sclavilor proveniti mai ales din razboaie. Democratia greaca antica, in speta cea ateniana (Perikle), despre care se face atata caz, a fost de fapt o democratie limitata, nuu numai pentru cetatenii Atenei trecuti de 18 ani. Dupa Platon I Aristotel democratia ateniana a fost pandita in totdeauna de 2 primejdii: demagogia si anarhia.

Chiar si constitutiile moderne, care au proclamat egalitatea tuturor oamenilor in fata legii atmiteau ca nu toate fiintele umane au aceleasi drepturi, diferentele de ras, de sex, de avere au fost adesea propuse drept criterii care sa justifice asemenea inegalitati.

Exista insa si o alta tendinta filosofica, bazata pe idea ca astfel de diferente intre oameni sunt prea putin importante si ca ele nu pot afecta apartenenta acestora cu aceleasi drepturi, la comunitate.

Ideea drepturilor omului a fost formulate abia in epoca moderna in operele unor filosofi precum Th. Mobbes si J. Lacke. Lacke, de exemplu vorbea despre "legea naturala a lui Dumnezeu", care consta in faptul ca nimeni nu are dreptul sa lipseasca pe alt om de viata, sanatate, proprietate si libertate. Dreptul la viata, la proprietate si libertate sunt naturale; ele ii apartin fiecaruia prin insusi faptul ca s-a nascut om. Rostul guvernamentului este de a le proteja. In al 2-lea rand, aceste drumuri sunt inalienabile; ele nu pot fi instrainate. In consecinta, daca un guvernament incalca aceste drepturi, el isi pierde legitimitatea si trebuie inlaturat. Din secolul XVIII filosofia drepturilor naturale ale omului a fost incorporate in programe politice precum:

- Declaratia de independenta a S.U.A. (1776)
- Declaratia drepturilor omului si cetateanului (1789)

Aceste drepturi se numesc negative (cu cat statul intervine mai putin in actiunea oamenilor, cu atat libertatea fiecaruia e mai mare).

In secolul nostrum, in special dupa al 2-lea razboi mondial, s-a considerat ca alturi de aceste drepturi traditionale, ar trebui adaugate si altele: dreptul la ingrijire medicala, educatie, participare la viata publica, concediu platit etc. Pentru ca aceste drepturi sa devina effective statul trebuie sa intervina activ in viata oamenilor (drepturi pozitive).

Problema se complica mult astazi; unii medici sau teoreticieni par sa sugereze ca ar trebui incluse intre drepturile omului, in mod paradoxal si dreptul la moarte, in numele unui "umanism medical". Ar fi vorba despre omorul medical "din mila" in cazul bolnavilor incurabili in care sfarsitul e inplacabil, pentru ca fiinta respective san u mai suferi inutil. Poate insa medicul sa-si ia o asemenea responsabilitate? Chiar si cu semnatura bolnavului responsabilitatea este juridical, morala, profesionala, religioasa etc. In afara de aceasta, legiferarea unui astfel de drept ar putea avea consecinte pe plan politic absolute imprevizibile, de aceea problema trebuie sa ramana in forma ei clasica; dreptul la viata sa figureze ca drept fundamental al finite omenesti. Dar inca o data practica clinica arata ca sunt unii oameni grav mutilati in urma unor accidente sau boli incurabile, care nu vor sa traiasca cu mijloace tehnice speciale, implanturi, care au pierdut bucuria de a trai si care se simt handicapati fata de semenii lor.

Asadar ideea acestor drepturi a nascut controverse de natura politica si filosofica. aspectul politic a fost pus in evidenta de faptul ca la 1948, cand Adunarea Generala a O.N.U. a hotarat elaborarea si promulgarea Declaratiei Universale a Drepturilor Omului, drepturi pozitive au fost incluse in aceasta la propunera Uniunii Sovietice. Accentual pus de tarile comuniste asupra drepturilor economice a mascat nerespectarea in aceste atri a drepturilor fundamentale, negative ale omului.

Din punct de vedere filosofic, probabilitatea este daca drepturile pozitive sunt realmente drepturi ale omului. De asemenea, in multe tari drepturile pozitive pur si simplu nu pot fi satisfacute datorita nivelului scazut de dezvoltare economica; de aceea ele apar mai curand ca scopuri, idealuri de atins decat ca drepturi.

Si crestinismul sustine universalitatea drepturilor omului, cerand ca fiecare san e iubim aproapele ca pe noi insine. aceasta nu inseamna ca fieare om procedeaza astfel; legea crestina nun e spune cum ne comportam realmente fata de ceilalti, ci cum ar trebui san e comportam. Tot asa drepturile omului nu privesc felul in care sunt si actioneaza realmente oamenii; nu descriu felul in care oamenii beneficeaza de libertatea de gandire, de

exprimare sau de acces la educatie. Ele nu sunt descriptive ci au un caracter normative: arata cum ar trebui sa fie tratat fiecare.

Declaratia Universala a Drepturilor Omului

Declaratia Universala a Drepturilor Omului a fost promulgata de Adunarea Generala a O.N.U. ca ideal comun al tuturor popoarelor si natiunilor de pe Terra.

- Toate fiintele umane se nasc libere si egale in demnitate si in drepturi.
- Fiecare om se poate prevala de toate drepturile si libertatile proclamate in prezenta declaratie fara nici un fel de deosebire (rasa, culoare, sex, religie, opinie politica sau alta opinie de origine nationala sau sociala; avere, nastere etc.)
- Orice fiinta umana are dreptul la viata, la libertate si la securitatea persoanei sale.
- Nimeni nu va fi tinut in sclavie, nici in sevitute
- Nimeni nu va fi supus la torturi, nici la pedepse sau tratamente crude, inumane sau degradante.
- Toti oamenii sunt egali in fata legii si au, fara nici o deosebire, dreptul la protectia legii.
- Nimeni nu trebuie sa fie arestat, detinut sau exilat in mod arbitrar
- Orice persoana are dreptul de a fi audiata in mod echitabil si public de catre un tribunal independent si impartial care va hotara sa fie asupra drepturilor si obligatiilor sale, fie asupra temeiniciei oricarei acuzari in material penala indreptata impotriva sa
- Orice persoana acuzata de comiterea unui act cu caracter penal are dreptul sa fie presupusa nevinovata pana cand vinovata sa va fi stabilita in mod legal in cursul unui process public
- Orice persoana are dreptul de a circula in mod liber si de a-si allege resedinta in interiorul granitelor unui stat.
- Orice persoana are dreptul la o cetatenie
- Cu incepere de la implinirea varstei legale barbatul si femeia, fara nici o restrictie in ce priveste rasa, religia sau nationalitatea au dreptul de a se casatorii si de ai intemeia o familie
- Orice persoana are dreptul la libertatea gandirii de constiinta si religie
- Orice persoana are dreptul la proprietate atat singur cat si in asociatie cu altii
- Orice om are dreptul la libertatea opiniilor si exprimarii